

ב"ה כ"ו בסיון תשנ"ז.

אל מול תמונת משה בני.

באבה בני היט

ראיתי אותך

משה.

באבה השמש האוקצת

באבה נרות השבת...

באבה הציונים,

אינני יכולה להביט בק.

באבה הציונים,

תהום רבה

ושק.

באבה הציונים -

משה,

אי אפשר להישיר מבט,

אל מול צלמתי צניק בירוק

השפילתי מבטי

עד עפר השפילתי מבטי,

כי עצמתי באותך,

מחוייק.

סגן משה ברי הייד
נולד: כ"ה בניסן תשל" (1.5.70)
נהרג בקרב בלבנון: כ"ב בניסן תשנ"ג (13.4.93)

לפני 20 שנה - אבא צעיר בן 24 וקצת ובנו בן 2 שנה וחצי כמעט, האב
ובנו הולכים יחד לבית-הכנסת, יחד לחגיגה ברחה, יחד לסככת
הטרקטורים במסק.
"איש גדול" - מאיר, אחוז ביד "איש קטן" - משה, שבק קראנו לו
בילדותו.

אב ובנו.

"איש קטן" - "איש גדול"

יד ביד, מבט אל אופק

מבט ירוק לשניהם

אק בליבם שותק בדובק.

"איש קטן" - "איש גדול"

יד ביד,

בסצרה עלו בשמימה.

נדמו קולות שירה ושמחה

נדמו קולות שירת חול ומוצה,

היו ואינם אב ובנו

רק מבט כירוק לנו - צד.

ושם במרום בקול דממה דקה,

באלם-קול ובשתיקה

ישירו שניהם בשני קולות

משרי הלוויים ושירי המצלות

שירי תודה, שירי הלל

עם קינות וככי וילל.

"איש קטן" - "איש גדול"

יד ביד,

בסצרה עלו בשמימה.

* דברים שאמרה שרה שחף - אימו של משה, באזכרה במלאת עשרים שנה למותו
במלחמת יום הכיפורים, ושה חדשים למות משה, חו"ד.

בן עשרים ושלוש היה במותו.

משה נולד במשואות יצחק לאביו מאיר הי"ד ולאמו שרה תבדל"א, אחיו אביחי נולד שנה אחריו.

בן שלש וחצי היה משה כשנהרג אביו במלחמת יום הכיפורים, בחג הסוכות, י"ט בתשרי תשל"ד.

אחותו ליאורה נולדה כחודש לאחר מות האב.

שנתיים לאחר מכן עברה המשפחה - שרה, שני הזאטוטים ותינוקת זהובת שיער להתגורר ברחובות.

את שנות לימודיו עד כיתה ח' העביר משה במוסדות החינוך הממלכתיים-דתיים ברחובות, ב"תחכמוני" ובחטיבת הביניים הדתית.

משחר ילדותו היה משה שובב לא קטן... אך יחד עם זה ידע משה להשקיע בתחומים שמשכו אותו, ומכנה ז' היה משתתף בקביעות בשיעורי גמרא ותורה אהה"צ, ואף ערך מיוזמתו עם חברו לספסל הלימודים יום עיון אהה"צ בנושא תפילה. מילדותו בלטה במשה דתיותו, שכמו ירש אותה מאביו. מעולם, במשך כל חייו, לא התפשר על קלה כתמורה למרות שהיה ילד שרצה לנסות הכל ולא נמנע מבילויים או מטיוולים. את שנות התיכון עבר במסגרת ישיבת "נוה שמואל" באפרת.

בכל מסגרת בה היה משה התבלטה דמותו. בכל מקום היה מרכז העניינים, סוחף אחריו חברים. משה התאפיין ביושר הפנימי שלו, ובאהבתו הגדולה לארץ ישראל. תכונות אלו ואחרות הביאו את משה להיות תמיד בין התלמידים הבולטים, על אף שלא אהב מסגרות כמו בתי-ספר...

בסוף השמינית, משה מחליט להמשיך את לימודיו בישיבת ההסדר "אור עציון" ולדחות את השירות הצבאי באופן זמני. לאחר שנתיים מתגייס משה לצנחנים - כמובן, מתוך החלטה לשרת תקופה של שלש שנים כמו כל חייל בישראל. כמו בישיבה כך גם בצבא הופך משה לכח הסוחף אליו חברים וחיילים בכבלי רעות ואהבה.

בכ"ב בניסן תשנ"ג, במהלך סיור בדרום לבנון, בו שימש משה כסגן-מפקד הכח, עלה הכח על מטען רב עוצמה. סגן משה, מפקדו רס"ן אלעד בן-דוד - מפקד הפלוגה, וחייל נוסף - סמ"ר פיטר רפפורט נהרגו במקום, שלשה חיילים נוספים נפצעו.

משה נקבר בהר הרצל, סמוך למקום בו נקבר אביו מאיר הי"ד, שנהרג במלחמת יום הכיפורים.

שנים מעטות המכילות בתוכן עוצמה אדירה!

"אז ישיר משה"... וידם.

עם הספר

"גוילין נשרפין ואותיות פורחות" (עבודה זרה יח.) - כך עונה רבי חנינא בן תרדיון לתלמידיו השואלים "רבי, מה אתה רואה?", בשעה שהוא נשרף וספר תורה עימו. הגויל ניתן להשרף - אומר רבי חנינא - אך התורה עצמה נצחית בתוכנה, ואותה אי אפשר להכחיד בשום פנים ואופן. אדם מישראל - כמוהו קספר תורה חי.

ר' שמעון בן אלעזר אומר: העומד על המת בשעת יציאת נשמה - חייב לקרוע, למה זה דומה? - לספר תורה שנשרף שחייב לקרוע.

(מועד קטן כה.)

מסביר רש"י:

דתורה קרויה נר, שנאמר "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג), ונשמה נקראת נר, דכתיב "נר ה' נשמת אדם" (שם כ, כז).

אם כן, גם ביתס לאדם מישראל ניתן לומר "גוילין נשרפין ואותיות פורחות". הגוף נפגע, אך הנשמה הינה נצחית; היא פורחת ועולה לגנוזי מרומים. דברים אלה אמורים ביתס לכל אדם מישראל, "שאיין לך ריק בישראל שאין בו תורה ומצוות" (רש"י, שבת קה:). קל וחומר ביתס למשה הי"ד. עליו ניתן לומר בפה מלא, "גוילין נשרפין ואותיות פורחות". המרצחים פגעו בגופו בלבד, ואילו אותיות נשמתו פרחו ועלו לגנוזי מרומים.

משה הי"ד היה ספר תורה חי. למד תורה, קיים תורה וחי תורה. בו נתקיימה התורה השלמה על כל תחומיה: בין אדם למקום, בין אדם לחבירו, ובין אדם לעמו ולארצו ולמדינתו. אצלו בוודאי רק הגוף נפגע, ואילו הנשמה עלתה ונתעלתה בגנוזי מרומים.

התורה היא נצחית. עם ישראל הוא נצחי. ארץ ישראל שייכת לעם ישראל לנצח. ומי שחי למען ערפי נצח אלה, ועוד יותר, מי שנתן את חייו למענם - הוא התעצם בנצח וממשיך לחיות חיי נצח.

*

זאת האמת לאמיתה, אולם אנחנו, בני-אדם, איננו פוגשים אותה תמיד בעיני הברש שלנו. באים דברי התורה לזכרו החי של המת, ומאשרים לנו אמת גדולה זאת.

אמר רב יהודה, אמר רב: מאי דכתיב "אגורה באהלך עולמים" (תהלים סא,ה)? - וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים? אלא, אמר דוד לפני הקב"ה: רבונו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, דאמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, 'כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה - שפתותיו דובכות בקבר'.

(יבמות צ: - יז.)

*

מתוך ספר זה, על כל דברי התורה המיוחדים שבו, שנכתבו לזכרו ולעילוי נשמתו של משה הי"ד, ידובבו שפתותיו בקבר; וכך, חיה וקיימת לעד, תעמוד לנגד עינינו דמותו המיוחדת והקורנת, ותאיר לנו באור הנצח מגנוזי מרומים.

חיים דרוקמן

אדר ה'תשנ"ו

מבוא

למחרת שביעי של פסח תשנ"ג נהרג משה, ה' יקום דמו, בהתפוצצות מטען במהלך סיור בדרום לבנון.

ימי האבל הראשונים עברו עלינו בתוך ימי הספירה - בין פסח לעצרת - ונשתלבו בתקופה זו על כל משמעויותיה, ובתוך רצף ימי האבל והאזכרות, נשזרו גם הימים המיוחדים לתקופה זו על משמעויותיהם השונות.

הנושא בו בחרנו להוסיב ישיבה על קברו של משה - משעבוד לגאולה, קשור כל כולו לתקופה זו שבין פסח לעצרת: היציאה משעבוד לגאולה על שתי קומותיה, ובתווך הימים המיוחדים שנשתלבו בתקופה זו בימינו - ימי אתחלתא דגאולה - עד שנזכה שיוליכנו ה' קוממיות בארצנו.

המשמעויות המיוחדות לנושא ולתקופה והשילוב העמוק ביניהן, משתקפות מדמותו של משה, מתכונותיו וממעשיו, מחייו וממותו.

מטרתנו בהוצאת הספר היא בראש ובראשונה - הפצת תורה לע"י משה הי"ד, בבחינת "וּכְבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתָיו" - מלמד שהושיבו ישיבה על קברו" (בבא קמא טז.), ומתוך כך הנצחת זכרו של משה הי"ד.

בהתאם למטרה זו, שהצבנו לעצמנו, ניסינו ליצור ספר מיוחד, שאינו רק 'ספר זכרון' במובנו הרגיל. חלקו המרכזי של הספר עוסק בנושא 'משעבוד לגאולה' השווה לכל נפש, וחשיבותו גדולה במיוחד בתקופתנו, בה תהליך המעבר משעבוד לגאולה כבר נראה לעין. בחלק נפרד בסוף הספר, העלינו נר זכרון למשה, מתוך תקווה, שמקריאת הדברים הרבים שנאמרו ונכתבו עליו, תאיר דמותו לרבים את דרכם.

עמודי הפתיחה של הספר מהווים הכרות ראשונה עם דמותו של משה, ומלבד תמונתו וקורות חייו הבאנו שם שני שירים מפרי עטה של שרה שחף - אמו של משה. יצויין בזאת כי קורות חייו של משה, וכל השירים המופיעים בספר (בעיקר בחלקו השני) נכתבו בעט דמעותיה של אמה.

את המאמרים בנושא משעבוד לגאולה העמדנו לאורך ציר הזמן מפסח עד שבועות*.

חשוב לציין, כי רבים מן המאמרים לא נכתבו דווקא בהקשר למועד מסוים, אך מתוך ההקשר סיווגנו אותם במקום המתאים ביותר - לפי שיקול דעתנו.

מפאת מורכבותו של הנושא, לא כל המאמרים שקבלנו תאמו בדיוק את דרישתנו המקורית. לכן, צרפנו במועדים השונים, מאמרים העוסקים בעיצומו של יום או בענייני המרכזי, אע"פ שאינם קשורים לנושא המרכזי - משעבוד לגאולה**. כמוכן שנשלחו לנו גם מאמרים שאינם קשורים כלל לנושא ונאלצנו שלא לקבלם - אנו מודים לכותבים על המאמץ מצידם ומבקשים בזאת את סליחתם.

* הפרק 'ימי ספירת העומר' כולל מאמרים העוסקים בתקופה בכללה. ל"ג בעומר לא זכה לפרק בפני עצמו (מחוסר כותבים), אך התייחסות ליום ולמשמעותו קיימת בחלק מן המאמרים בפרק 'ימי ספירת העומר'.

** כמו כן, צרפנו בשער נפרד את מאמרו של פרופ' אברהם גרוסמן העוסק בהרחבה בנושא הכללי אך אינו קשור ישירות לתקופה (מלבד הקשר בין התקופה לגזרות תתנ"ו ולתפילת "אב הרחמים" שנתחברה בעקבותיהם, שעניינן נזכר במאמר).

לפני סיום, ברצוננו להודות לכל השותפים במפעל זה. בראש ובראשונה לכבוד הרבנים, אנשי התורה ואנשי הרוח שנענו לקריאתנו, וכתבו ושלחו לנו מפרי עטם. תודה שלוחה גם לכל אותם שרצו לכתוב אך מפאת קוצר הזמן וטרדות השעה לא עלתה בידם.

שנית אנו מודים למכון התורני "אור עציון" ובמיוחד למר דוד אליאב מנכ"ל הישיבה הגבוהה, שעשה, עושה ובעז"ה עוד יעשה רבות להרמת קרנה של תורה, בכל הקשור להתפתחותה החומרית של הישיבה בבחינת דירה נאה וכלים נאים המרחיבין דעתו של אדם. יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיו.

שלישית אנו מודים לכל המסייעים במלאכה - לישראל ברנשטיין, אילן חלמיש, יונתן שלר, דרור זמירי ומוריה אביאור שסייעו בהקלדה, ולגליה זלוצ'בר שעיצבה את כריכת הספר.

ברכת ישראל-כח מיוחדת שלוחה לכל החברים והקרובים מכל הכיוונים, שתמכו וסייעו לעבודה בשלביה השונים, למן איסוף החומר הראשוני וגיבוש הרעיונות ועד להבאת הספר לדפוס.

אנו תפילה, כי עם ישראל לא ידרש עוד לספרי זכרון חדשים, "ומחה ה' א-להים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ, כי ה' דָּבָר" (ישעיהו כה.ח).

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנשמע ונתבשר בשורות טובות, ישועות ונחמות, ויוציאנו מצרה לרווחה, מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב.